САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ ОРОЙУОНУН ХАҺЫАТА

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 58 (7443) ● 1993 сыл. Ыам ыйын 18 күнэ. Оптуорунньун ● Сыаната 1 солк. 50 харчы

Кыайыы күнүгэр.

(РИТА—ССТА).

САЛСКЫ ЫҺЫЫ

ТӨЛӨЙДӨР БЭЛЭМНЭР

«Мутудай» сылгы заводун Төлойдоокуу отделениетын бурдугу үүнэннигэ арчыдыай звенотун звеньевойун Алексей Васильевич Коркины көрсөбүт. Киниилэр быйыл тордус сылларын идэтийэн үлэлиилэр. Үс хонуулаах селеоборонка кыттыбыттар. Тракторлар уонна тыа хаһаайыстыбатын холбоноор массыналарын оремүөнтэрэ өлөрчү бүппүт. Билинниги кэмнэ туох барыта кэстөрө уустугуран, сыана ыраах холбоноор техникаларын онтон-маннан хомуйсан таҥыыллар. Сапаас таастары булуу уваханнык уустугуран, «умнаһын» итиэннэ быраҕыллыбыт, хаарбах техниканан устан тракторлардыын оремүөннэммиттэр. Ордук лущильник, дискэ боппуруоһа ыарахан.

Аасыт сылга звено гектаран ортотунан 14-түү центнер туорахтаах культуралары ылбыта. 250 тонна сиилэйин бэлэмнэбита. Онон ынах сүөһү да, сылгы да быыллгы ыстыгар киллэрбит ылбата улахан. Бааһыналара өлөрчү солбоһуннар, мин сылдьар кэммэр хаардаах сыталлар эта. Звено барыта 5 трактордаах (үс Т-150, биир ДТ-75, биир МТЗ-82). Үлэлиттэр барыа эдэр дьон. С. Е. Макеномов, Н. М. Толстоухов, П. П. Гуляев, Е. Г. Борисов уонна звеньевой бойэтэ трактористыыллар. В. В. Смирников баайыылары көрөр-истэр итиэннэ ыскылаакка сабиэдиссэйдиир, оттон Ф. Ф. Смирников рабочайдыыр. Уолаттар барыа кэриэтэ биргэ ооньоонорулаан улаанныт буоланнар олус эйэлээхтэр, үлэлэриигэр түмсүүлээхтэр. Ыарахаттары барыа сүбэлэһэн туораталлар, оремүөнү хардарыта көмөлөсүһэн, көмөлөөн ыытыллар. Сүбэлэрин холбоотохторуна ханнык даҕаны ыарахаттартан ааҥнибэттэр, төттөрү эта, ыйылаһа барбаттар.

Быйыл 316 гектарга бурдукка анаан, 300-тэн тахса гектарга сиилэстэнэр культуралары ыһарга былаанныммыттар. Ыһыы аасыт сылга таҥастаммыт бааһыналарга ыытыллыаҕа, саҥа хорутуу суох. Арай хас да сыллааҕыта элбэх сылдаах от ыһыллыбыт 70 гектардаах бааһыната баар. Баҕар, ыһыылары иэнин кэнэтэргэ быһаарыннахтарына, ону хорутар баҕалаахтар. Онно күөх үүнүү ыһыллыахтаах, онон хойутуу соҕус быһаарыллар боппуруос. Быйыл Дьэччиэ эҥэр солоһуннарын сыныаталлар, бөһүөлэктэн соҕуруу сытар уонна Мэҥдийэ эҥэр бааһыналарга ыһыахтаахтар. Ыһыыны 5 сөвлиэнэн ыытыахтара. Онон баайыылары куурдаллар эрэ сииги куоттарбакка аҕыйах хонук иһитэр үлэни бүтэрэр баҕалаахтар.

—Туорахтаах культуралары үүнэннигэ идэтийэн эрэбит диэхха-наада, —диир звеньевой А. В. Коркин. —Уолаттар хайдах үлэлиилэрин, туугу онгороохтаахтарын билэллэр. Онон улахан соруйсуу, такайсыы да суох. Быһаччы ханнык бааһынаҕа барары сүбэлэһэн эрэ ылабыт. Суолу баттаһа сиэмэбитин Мэҥдийэҕэ илдьэн турабыт, сөп буолар сиэмэлээхпит. Солярка уонна дизельнай арыы суох. Билигин биир эмэ тракторы онтон-маннан булан заправкаланан сүүрдэбит. Дизельнэй уматыгы субу күнэргэ Аллараа Бастэахтэн аҕалыахтаахтар. Оччоҕуна Мэҥдийэҕэ цистернаҕа таһынан кабиһиэхтээхпит. Бродников Алааһын, Тэлгээни, Саппыйа Алааһын уонна Бугуллаах бааһыналара эрдэ куураччылар. Онон үлэбитин аҕыйах хонугунан ити солоһуннартан саҕалыахпыт, онтон кэлин сонуоктэрбит утумситим сөп буолан баран иһиэхтэрэ.

Төлөй бурдугу үүнэрээччилэрэ быйылгы ыһыыны ити курдук кунаадаа суох баҕалаахтар. Ыһыыны 5 сөвлиэнэн ыытыахтара. Онон баайыылары куурдаллар эрэ сииги куоттарбакка аҕыйах хонук иһитэр үлэни бүтэрэр баҕалаахтар.

—Туорахтаах культуралары үүнэннигэ идэтийэн эрэбит диэхха-наада, —диир звеньевой А. В. Коркин. —Уолаттар хайдах үлэлиилэрин, туугу онгороохтаахтарын билэллэр. Онон улахан соруйсуу, такайсыы да суох. Быһаччы ханнык бааһынаҕа барары сүбэлэһэн эрэ ылабыт. Суолу баттаһа сиэмэбитин Мэҥдийэҕэ илдьэн турабыт, сөп буолар сиэмэлээхпит. Солярка уонна дизельнай арыы суох. Билигин биир эмэ тракторы онтон-маннан булан заправкаланан сүүрдэбит. Дизельнэй уматыгы субу күнэргэ Аллараа Бастэахтэн аҕалыахтаахтар. Оччоҕуна Мэҥдийэҕэ цистернаҕа таһынан кабиһиэхтээхпит. Бродников Алааһын, Тэлгээни, Саппыйа Алааһын уонна Бугуллаах бааһыналара эрдэ куураччылар. Онон үлэбитин аҕыйах хонугунан ити солоһуннартан саҕалыахпыт, онтон кэлин сонуоктэрбит утумситим сөп буолан баран иһиэхтэрэ.

Төлөй бурдугу үүнэрээччилэрэ быйылгы ыһыыны ити курдук кунаадаа суох баҕалаахтар. Сири таҥастаччылар аасыт сылтан итэҕэйэ суох үүнүүнүүлар соруктаахтар. Ол гынан баран сиилэйин бэлэмнэһиигэ сүрүн болҕомтолоруун уурар баҕалаахтар. Манна М. Н. Голов үлэлиирин саҕаттан сиилэстэнэр маассы үүнэннигэ үрдүн көрдөҕүүлэр ситиһиллэллэрэ. Ол үгэйин Төлөй билигини ыччаттара салгыыллар үтүө баҕалаахтар.

Сайынгы өртүгэр бааһыналары ыыах сүөһүгэ уонна сылгыга тэбистэрбэт туһугар ыһыы кэмнэттэн тута сиэрдийэлэри сабыыга, абырахтааһынга, тохтубут өртүн саҥардыыга турунар былаанныахтар. Оттон солоһуннар сиэрдийэлэрин сайынгы өртүгэр Виктор Викторович уонна Федор Федорович Смирниковтар көрөр-истэр эбээһинэстээхтэр. Оттон звено атын чилиэннэрэ эйиэл ыһыахтаах сирдэрин таҥастааһынна эрдэтэҕэн паары кэтэҕүүгэ үлэлиэхтэрэ. Ити курдук төлөйдөр сиртэн туруктаах үүнүүнү ылар туһугар эрдэттэн аттарынан, былааннаан үлэни тэрийэллэр. «Чоппуускаҥы-күһүн баҕаллар» диэн өс хоһоонно этэриини, киниилэр үлэлэрин түмүгэ күһүн көстүөҕэ.

С. АЛЕКСЕЕВ.

● ЭН БИҺИЭХЭ СУРУЙБУТУГ

Архив документуоннарыгар олоҕуран

Хаһыат бу дыл ыам ыйын 8 күнүнээҕи нүөмэригэр «Чурапчы алдьархайа» кинигэни аҕаан бэран Арыылаахтан А. Т. Карсанаев үс суолга тохтоон бэйэтин сонаатын атастаһан «Барыта чуолкай буолуохтаах» диэн төбөлөөх ыстатыйаны бэчээттэппитэ. Онно кини колхоз аата уларыйбытыгар, көһорүллүбүт уонна оно өлбүт дьон ахсаннара чуолкайа суоҕар тохтообута.

Онуоха оройуон 41 колхоһа хоту көһорүллүүтүн историятын үөрэтиини уонна «Чурапчы алдьархайа» кинигэ тахсыытын биир көҥүлэччи А. Д. Захаров маннык быһаарда:

«Оройуон государственнай архивын 11 №-дээх фондатын 222 №-дээх хараҥыытыгар көһоруллубут колхозтар оччотооҕу экономическай туруктарын көрдөрөр документтаах тылынан суруллубут 68 линистээх ыспыраапка баар. Онно «Олох оногоһуута» колхоз аата документтаах «Строительство жизни» диэн суруллубут. Онон колхоз аата «Олоҕу тутуу» диэнилиннибита. Ити бөдөн экономическай ыспыраапка сыыппаралара «Чурапчы алдьархайа» кинигэҕэ киллэриллибиттэрэ. Бу ыспыраапка 1942 сыл бэс ыйын 29 күнүгэр суруллубут. Оччотооҕу сир салаатын (райЗО) экономиһа Андреевынан суруллубутугар сөп.

Онон кинигэҕэ дьигнээх архивтан ылыллыбыт сыыппаралар киллэриллибиттэрэ».

Сакалаат: дьэ, хайалара буолар?

Урут буолбатах күрэхтэһин—киһи уонна сылгы илин-кэлин түсүһүүлэрэ болдьоммут кэмигэр ыытыллар буолла. Ити, биллэн турар, бэрт интэриэһинэй күрэх былдьаһыы буолуоҕа. Дьон болҕомтотун даҕаны тардыаҕа дии саныыбыт. Үтүө сирдэрэн ыытыллыы эбэтэр ыытыллыбатын сураһан суруйаллар.

Күрэхтэһин болдьоммутун курдук, оруобуна ыам ыйын 23 күнүгэр күүгүс 3 чаастан Саммаҕайдаахха ыытыллыаҕа. Ол күн кыайыы үөрүүтэ-көтүүтэ эбэтэр кыайтарыы кыһыыта-абата биллиэҕэ. Ити интэриэһинэй күрэхтэһиини көрүөхтэрин баҕалаахтар, хойут кэпсэл оногостуохпут диэччилэр ити күн Хадаарга тиийиҥ. Төбөөн элбэх ыйы мустар даҕаны, күрэхтэһин оччоҕо интэриэһинэй, көхтөөх буолуоҕа.

Тэрийэр комиссия.

СИА ыһитиннэрэр

Саха Республикатын правительствота республика вице-президенэ Вячеслав Штыров председателлээһинэн Үрдүкү Сэбиэт ыам ыйын 18 күнүгэр аҥылар сессиятыгар коруллэргэ бэлэмнэнилээр боппуруостары дьүүллэхтэ. Суурбэттэн тахса боппуруос бэлэм буолбута, 15 боппуруос ситэрэн-хоторон биэрэри эрэйэрэ биллиннэ.

Учараттаах сессия саамай сүрүн боппуруостарыттан биирдэстэриэн Российскай Федерация Конституциятын саҥа бырайыагын көрүү буолуоҕа. Правительство «Тэриллэлэр дьыалэрин туһунан», «Нотариат туһунан», «Суоһу ситиитигэр ууһатыы дьыалатын туһунан» СР сокуоннарын бырайыактарын, «Сир толебүрүн туһунан», «Тутуута нормативнай акталары уонна государственнай стандартары кэһии иһин административнай эмиэтинэс туһунан» сокуоннарга уларытыылары уонна эбиилэри сиһилии дьүүллэстэ, ити документтары сессия көрөр боппуруостарыгар киллэрэргэ Үрдүкү Сэбиэккэ тириэрдэр туһунан ууруоҕу ылынна.

Правительство мунньаҕар Саха Республикатын Үрдүкү Сэбиэтин Председателин бастакы солбуйаччы Василий Власов кыттыбыт.

ТӨТИМ ҮРДҮҮР

Государственнай, муниципальный предприятиелэри приватизациялааһын төтимэ кэлиигэ кэмигэ күүһүрэн иһэр.

Бастакы кварталга республикаҕа 92 предприятие приватизациялаана. Приватизация, сүмүһүэн, үлэһиттэлэр ситэрин-малларын атыылаһыыларыгар барар. Түөрт предприятиены чаһынай дьон ылылар. Бу дьаһал ордук төтиэмнээхтик тутуу комплексыгар, тутуу матырыйаалларын онгорон таһаарар промышленноска барар. Сыл саҕаланыаҕыттан бас билин көрүгүн ити эйгэҕэ 36 предприятие уларытта. Оттон сыл саҕаланыыта сыччах 10 остолобуойга саҥа хаһаайыннаммыт общественнай аҥылыҥ эйгэтигэр приватизация биллэрдик харгыстанна. Бу трансфорка эмиэ сүгүн-саҕын ыыйан барбат.

РЫНОК СИРИ ОНГОРООККУНУ КУҺЭИЭР

ОЛУӨХУМЭ. Быйылгы ыһыы үлэтигэр «Нөөрүктээби» совхоз хорутуоппуйу, оҕуруот аһын быыстыгыытын саҕаны, ол аата, 100-чэкэ гектарга, олордорго быһаарда.

Ол эрээри рынок кыһарыана улахан. Күһүнгү үүнүүнү биэрэргэ райпотребсоюзу эрэ хытта дуогабар түһэрсиллиннэ. Былаанныанар үүнүү ангарын ким ылара биллибэт. «Якуталмаз» УРСа хорутуоппуйу, оҕуруот аһын урут малдьы ылара. Бу бастаһаннай сакаасчыт совхозка кэлбэт буолла. Специалистар саҥа үүнүү хорутуоппуйун сыанатын ылайан быһаара илистэр. Ол үрдүнэн Мирный дьоно арааа уобаластартан аҕалылдар хорутуоппуй, Россия Правительствота транспорт ороскуотун ангарын уйунарга тылын биэрбитин быһыытынан, чэпчэки буолуоҕа диэн суоттууллар. Иннэ гынан совхоз представителлэрэ хорутуоппуйдарын ыалдьыы оройуоннарга батараргa быыс хайаҕас көрдүүргэ тиийиэхтэрэ.

«ВЕТЕРАН»—ВЕТЕРАННАРГА

АЛДАН. «Ветеран» маҕаһынын Алданга үлэлээбитэ хаймыы уйа сылтан өрто. Маҕаһынын иэдэс Сэбиэтин көҕүлэһиннэрэн аҥылыыта уонна кини үбүнэн үлэлиир. Манна сыана государственнай эргиэн сыанатынаҕар намыһах. Оттон коммерческай маҕаһыннар сыаналарыгар-тэҥнии да барыллыбат. Бородуукتаны сэрии инвалиттэрин уонна кыттыылаахтарыҥ-таһынан сэриигэ олбуттар огдооболоро, көрбеттөр, истэбэттэр обществоларын чилиэннэрэ — барыта тыһыынчаттан тахса киһи атыылаһар.

ЕВПАТОРИЯНЫ САХА СИРИГЭР ДА БУЛУОХХА СӨП

Дьокуускай күөх зонатыгар баар «Саха сирин кыһыл көмүһэ» акционернай компания Абалаах бадараанынан эмтиир комплексыгар сырыттаххына, итиннэ санааҕа киллэрдим. Кылаабынай врач Татьяна Ансаметова этэриэн, Абалаах бадараана Евпатория бадараанын курдук эмтиэх.

Ыраах барар биллэрэ кыаллыбат кэмигэр биһиги дьонноробут итиннэ болҕомтолорун уруоохтарын сөп этэ. Комплекс бадараанынан эрэ эмтиир буолбатах, маны физио-, фито- уонна мануальнай терапия соҕуруттан итэҕэйэ суох үрдүк таһымнаан улаатыр. Ааас ыччаны, дуйу тэҥэ психологическай, бал косметическай кабинеттар кытта баалаар.

Ведомстволар бас билэр профилакторийдарын курдук, комплекс аныы медицинскэй аппаратуралаах. Кольуустэхтик эмтиир электропунктурнай экспресс-диагностика аппарата, лазерный эмтэһиини туттуу майы эрэ баар. Хас биирдии киһиэхэ туспа компьютер аналыр. Республика барыа олохтоохторо калан эмтэниэхтэрин сөп. Сыаната да, саҥалетуная көтүү сыанатыгар тэҥнэстахха, собуөр. Оны 6-86-36, 2-65-29, 6-89-85 телефоннарынан ыйыталаһан билиэхха сөп.

БЭЧЭЭККЭ СУРУТУУ

„КЫЫМ“ ААҒААЧЧЫЛАРЫГАР

Арахсыы хаһан баҕарар чэпчэкитэ суох. Буоллаары буолан ор кэмнэ аргыс онгостубут доҕоруттан арахсыы. Оттон бу күннэрэ «Кыым» хаһыат сорох аҕаччылара оннук хардыыга күһаллэри олороллор. Ыарахан. Маныаха аҕаччыны да, хаһыаты да буруйдуур сөбө суох. Хайдара даҕаны буруйа суохтар. Ырыынакпытэ сүннүүнэн биир—сыана үрдээнэ.

Хаһыаты бэчээттиир, наадалааҕынан хаччыйар «Якутполиграфиздат» диэн тэриллэ баар. Бу тэриллэ, ханна даҕаны буоларын курдук, онтолоруо сыанатын үрдэтэ турар (нуммааҕыга, полиграфическай үлэлэргэ). Аны хаһыаты аҕаччыга тиэрдээччи сөбүлүүр тэриллэтэ эмиэ олус «ыарахан сыгнаахтака» турар. Оны баалыыр эмиэ табыллыыбат курдук—барыта самолет, массыына.

Итинник быһыы-майгы түмүгэр хаһыат бүтүннү биир нүөмэрин бэйэҕэ турар сыананата 8963 солк. тиийдэ. Оннук сыананан биир ыйга 20-тэ бэчэлтэмэн тахсыан наада. Бэйэҕит, дьэ, аҕан көрүҥ. Ол иһин сыл бастакы аҥарыгар «Кыымнаа» суруттуну 30 тыһыынчанан хаарчахтаан туралаар. Оны 4 тыһыынчанан аҥара суруппуттарын иһин «Якутполиграфиздат» редакциятан харчы тутан ылар буолла. Сыл иккис аҥарыгар аны 20 тыһыынчаттан аҥарыа суохтааххыт диэн дьаһал кэллэ. Онон сэттэ уонтан тахса сыл саха тыллаах күүтүүлээх аргыһа буолбут «Кыым» хаһыат хаһан даҕаны түбэспэтэх кытаанах ытарчатыгар ыллараар күннэрэ-дьыллара үүнүүлэр.

«Кыым» бэйэтин аҕаччыларын өйөбүллэрин малдьытын күндүтүк тутара. Ол өйөбүл—көхтөөх сурутуу уонна хардарыта биирдэ үлаläэһин. Атын ортуттан ыллахха, редакция билиҥнэ курдук сыанаҕа сурутуу марахаттардаҕын толору өйдүүр. Туугу ҥыныахха, хайдах буолуохха? Маныаха толору эпиэттиир рецепт этэ өхсөр кыаллыбат. Көннөрү санааны эрэ үллэстиэххэ сөп.

Бастакытынан, үчүгэйдик толкуйдаан, аҕан-суоттаан көрдөхпө, сурутуу биллиҥэ сыаната оннук олус кинтэтиилээх буолбатах. Алта ыйга биирдэ итинник ороскуотуран баран, ол оннугар күн ахсын кэриэтэ сана «Кыымы» ылан наҕылыччы аҕаа олорор ордук буолуо суоҕа дуо? Баҕар сыл аҥарыгар буолбакка, ыйдарыгар суруттахха? Эмиэ сиҥ курдук дии...

Иккиһинэн, биллиҥэ үгүс сирдэргэ хамнас кэмигэр кэлэн биэрбэккэ эрэйдиир. Ол иһин редакция тэриллэлэр, дьаһалталар. Сэбиэттэр салайаччыларыттан көрдөһөр: дьон кыһалҕатын өйдөөн, кинилэр баҕаларыгар утары баран, сурутууну хамнастан быһа көһөрөн кредиппэ ыыттарыҥ уонна харчыны кэлин сибээс тэриллэлэригэр төлөөн, Кэккэ ороһуоннарга, кэһилиэктэргэ оннук дьаһаннылар.

Үсүһүнэн, суруттарыы ороскуотун (баҕар сороҕун) Намга, Кабаайыҥа, Мэҥэ-Хаҥаласка, «Сардаана» акционернай фирма, о. д. а. курдук администрациялар үйүнүохтарын сөп. Чурапчыга даҕаны тэрээһиннээх, дьону өйдүүр салайаччылар аҕыйаҕа суох буолуохтаахтар.

Төрдүһүнэн, аадырыстаммыт кэмэ кыаллар кыахтаах сорох сирдэргэ ибэлиитэр, кыамматтар, ветераннар сурутар ороскуоттарын олохтоох социальнай көмө тэриллэлэрэ төлүүр буоллулар. Табыллар буоллаҕына, үн мунньунууга аҕаан үтүө санааланыы акцияларын тэрийэн ыытыах баара. Быһата, кыһалыннахха, санааны уурдахха үүт-хайаҕас көстөн иһэр суоллара баалар.

«Кыым» биллиҥи кэми учуоттаан, Правительство Үрдүкү Сэбиэт ыстанар дьаһалларын, документтарын-эгин толору бэчээттэтиитиннэн үлүһүйбэт. Ол оннугар кыһалҕалаах аҕаччыларын сурукпутун таһаарю сатыыр. Хаһыаты аҕыллыыгыа онорууга редакцияҕа мэлдьи кэпсэтии, арыт мөккүөр барар. Биллэн турар, биһиги эрэ хаһыаппыт «сибэтиэй» диэбэппит эрээри, бу кыһалҕалаах кэмигэ «Кыымнаа» суруттаран Чурапчы дьоно саха норуотун хаһыатын өйүөхтэрэ диэн эрэнизэ баҕарыллар.

Степан ПОПОВ,
«Кыым» хаһыат кылаабынай редакторын солбуйаччы.

«КЫЫМНГА» СУРУТУУ Б. ДЬ. БЭС ЫЙЫН 20 КҮНҮГЭР ДИЭРИ УҺАТЫЛЫННА.
СЫАНАТА—6 ЫЙГА 4080 СОЛК., БИИР ЫЙГА 680 СОЛК.

ОҔО ТҮМСҮҮТҮН КИИНЭ

Оскуола олоҕо

Урукку өртүгэр В. И. Ленин аатынан Бүтүн Союзтааҕы пионерскай тэриллэ 70 сыл устатыгар эдэх үлэни ыыппытын үгүстэр үчүгэйдик өйдүүр буолуохтаахтар. Билигин олохпут тутула уларыйбытынан аны пионерскай тэриллэ дэммэт буолла. Ол эрээри үөрэнээччилэр да, пионерскай үлэйиттэр да итини ыытта сөбүлэспэтэхтэрэ. Оҕолор аҥа көлүөнэ үтүө үгэстэрин өйөөннөр уонна ону салгыыр баҕаннан салайтаранналар республикаҕа оҕо тэриллэлэрин итиэннэ холбоһуктарын союзтарын тэрийэргэ баҕаларын биллэрбиттэрэ. Онуоха Саха сирин оҕолоругар анаан быраайык өгөһүллүбута. Итиннэ сибээстээн ааспыт сыалтан ороһуонтга «Кэскил» оҕо түмсүүтүн киинэ тэриллибитэ.

Оскуолалардааҕы оҕо тэриллэлэрин салайаччыларын ыытта сүбэлэһэн баран сыал уонна хайысха ылыммыппыт.

Сыалбыт—торообут норуоппут сиэрин-туомун тутуһан оҕо өйүн-санаатын уонна дьоҕурун үтүө быыыга-майгыга олоҕуран сайыннарыы.

Хайысхабыт:

—торообут түөлбэни, тулалыыр эйгэни харыстааһын, кинээс ыһыммыы;

—тэрилгэттэри, аймахбыла дьону ытыктааһын, ыамматтаҕа, ыарыһастарга көмөлөһүү, аҥарах сыһыан, итэҕэл дьону уйбастааһын;

—бэйэ бэйэ саастылаахтарыгар билсиһии, доҕордоһуу, спорт көрүүнэригэр күрэхтэһиилэри, ардах конкурстары тэрийэн ыытыы.

Быйылгыттан оҕо саҥа тэриллэлэриттэр аатта бэриллиннилэр, ырыалара, эмблемалара, формалара хайдах буолуохтааҕа толкуйдаанна. Киниилэр саастарыынан түс-туска болоччо арахсан үлэлээтилэр. Хоробур, оскуолалар ахсын I—IV кылаастар «спр симэхтэрэ», «кэнчээрилэр», V—VI кылаастар «кэриэстэбиллэр», «саһарҕалар», VII—IX кылаастар «сарыаллар» диэллэр. Сурун конкурстары, күрэхтэһиилэри, көрсүһүүлэри таһыынан «Адаас», «Кэскил», «Дойду», «Аман өс», «Кут-сүр», «Айталы-Куо», «Кэриэстэбил», «Үрүҥ Уолан», о. д. а. ааттардаах кулууптар үлэлиилэр.

Айыныылаахтык үлэлиир кулууптардаах Мугудай (А. Н. Захарова), Кытаанах (Р. И. Коркина), Сылан (А. А. Макарова), Арыылаах (Т. П. Манасытова), Хадаар (М. А. Чирикова) орто оскуолалара буоллаллар. Итиннэ таһыынан Хатылы оскуолатыттан «Кэриэстэбил», Сылантан «Дьүөгэ» кулууптар үлэлэрин ойуобай тутан бэлиэтиэххэ сөп.

Ыам ыйын 19 күнэ — оҕо тэриллэлэрин күннэрэ. Билигин пионердар ортолоругар үлэ олох атыннык тэриллэр буолла. Олортон итти уопсай эрэ ортүн бэрт кыратык биилиннинэрдим. Айыныылаахтык үлэлиир, таба тэрийэр буоллахха, үлэбит пе хоһооно киэҥ, дириҥ. Ол эрээри ороһуоннааҕы оҕо түмсүүтүн киинэ үлэлиир аналлаах дьэтэ суох, билигин чаһынай дьэнэ куортамнаһан олоробут. Материальнай базабыт олох молтох. Эстетическэй аналлаах кэй китиҥэ үлэлэтэр куруһуоктары кыахпыт суох.

Клавдия ХАРИТОНОВА,
оҕо түмсүүтүн киинин методиста.

● БИТ-БИЛГЭ ХАПДАҒЫН?

ХАТААҺЫН НЬУКУОЛУНГНА ТИИЙИЭ

1961 с. сайыныгар биһиги диэки ороһуоннарыынан бэс ыйын 1 күнүгэр 4 чаастан кэлэн ноҕүө күн күүс 11 ч. диэри, ол аата, 19 чаас устата, тохтоло суох дохсун хаар түспүтэ. Тиэриктэри дуҕа курдук өбүлүннэрбита. Хаар бэс ыйын 3 күнүгэр уллаан бүппүтэ. От, тиит мутуччата чуут үлүйбэтэҕэ. Суоллар, куоһаахтар уларо эбиллибита. Үчүгэй үүнүүлээх өт сайын буолбута.

Былырыын бэс ыйын 3 күнүгэр түүн 4 чаастан саҕалаан бэс ыйын 4 күнүгэр күүс 2 чааска диэри хаар тохтоло суох кэриэтэ, ол аата, 34 чаас устата түспүтэ. Төгүлүтэ кинээн хас да ороһуоҥна хаары бэрсибитэ. Ол эрээри ааспыт сайын ортоку аннынан үүнүүлээх буолбута.

Бу үйэҕэ биһиги диэки ороһуоннарыынан хаһан да буолбатах сөҥүүлэрдээх сайын күһүн, ыһын буолан ааста. Балаҕан ыйын 30 күнүгэр сири харанан тоҥорбута. Алтыныы 2 күнүгэр хаардаабыта, ол иэдэс хонуугунан уллаан бүппүтэ, тоҥмут сир ирбитэ. Алтыныы 8 күнүгэр иккиһин тоҥоron обургутук хаар түспүтэ, 13 күнүгэр хаар эмиэ уллубута, сир иккиһин ирбитэ. Алтыныы 17 күнүгэр сир үсүһүн тоҥмута. Алтыныы 23 күнүгэр кыстык хаар халыҥнык түспүтэ. 24-тэн 27-гэр диэри түөрт күн субуруччу кыратык хаардыы-хаардыы дьэлэр ыырыыһаларын хаарын уулларбыта, түүнүн 0 кыраадыска, күүһүн 3—4 кыраадыска тиийэ итийбитэ. Онтон аҕыйах хонноот, сэтиннэн 4—5 күннэригэр Төҥүлүнэн, Чурапчынан. Таатталан 42—45 кыраадыс тымныйбыта.

Үүс ороһуоннарга кыһыҥы таҥараларга наһаа ичигэс буолла. Тохсуккуу 20 күнүтэр диэри нуормаҥы таһыынан хаар түһүтэлээтэ.

Сэтиннэн 10 күнүгэр биллэлээһиммин таба суоттаабыт буоллахпына, ыам ыйын 20 күнүгэр диэри тымныы, хатааһын буолуоҕа. Ньукуолунтан сылыйыа, ардыа.

Былыр кырдьаҕастар хаар чараас күһүнүгэр сорох сиргэ аһыҥа сымыыта улахан тымныыга үлүйэр, аһиилиҥэр аһыҥа убаҕас буолар диэн этэллэрэ. Ол кырдьык эбит этэ. Онон ааспыт күһүн сэтиннэн сангатыгар түспүт тымныыга аһыҥа сымыыта сороҕо үлүйбүт буолуохтаах. Быйыл саас сиктээх, тымныы буолан, аһыҥа хойутаан үөскүөҕэ. Сыыр төллэҕиттэн, урдук кырдалтан кылгас убаҕас эрбэлиниэх от үүнүөҕэ. Онон от оҕустараачылар ходуһаны ото убаҕас, кылгас диэбэккэ, калиэсэ оҕустараллара ордук буолсу.

Былырыыҥҥы курдук сөрүүн сайын буолуо. От, хортуоннуй, сир аһа былырыыҥҥытаабар арыый ордук үүнүөҕэ. Күһүннүү ардаҕа нуормаҕа чугас, сытыйыыта суох күһүн буолуо. Быйыл кыһын саҥа дьылга диэри хас да түүн үөһэ халлаанга ыйдаҥа түүн салгыҥа үрүҥнүү дьүһүннээх туман кэстүтэлиирэ. Оннук кэстүүнү былыр кырдьаҕастар үүт ыйдаҥа буолбут диэллэрэ. Оччоҕо кэлэр сайын үүттүгэннээх сайын буолар диэн быһаараллара. Ол быһыытынан, быйыл сайын оккөмаска мүөт хойуутук түһэр сайына буолуохтаах, дии саныыбын. Ол кэмнэ үүнээйиҥ үлүтэр улахан хаһыҥ суох буолсу.

Никифор МАКСИМОВ.
Төҥүлү.
(«Ленинскэй знамя» хаһыаттан).

Оренбург дьоҕурдаах инженерэ Игорь Кулдошин хальыг хаарта суола-шиһэ суох сиринэн сылдьарга аналлаах намыһах баттааһынаах шиналардаах вездеходу оҥорорго санаммыта. Онуоха оҥуос модела эрэ табыллыыбыта. Вездеход көлүөнэлэриттэр «Кировец» трактор камералара ылыллыыбыттара, двигателэ—«Жигули» мотуора. Кабината ичигэс, үс киһи батар, балачча кэҥ таҕаас уурардаах. Массыына суола суох сиринэн чаастка 50—60 км барар ыыахтаах.

Снимокка: И. Кулдошин уонна кини вездехода.
В. Бушухин фотота. (РИТА—ССТА).

БЕТЕРАННАРЫ ЧИЭСТЭЭҺИН

Кыайыы 48 сыла туолуутунан сибэстээн лесхоз дьоҕус коллектива сэрии уонна үлэ ветераннарын чиэстэһин биэчэрин тэрийэн ыытта. Онно Петр Терентьевич Карсанаев немецкэй халабырдьыттары утары сэриигэ сылдьыыбыт сорох түгэннэриттэн, лесхоз урукку директора Петр Прокопьевич Дьячковскай хоту көһүүгэ туох эрэйи-мунну көрсүбүттэриттэн ахтыылары оҥордулар. Оны нэтэ олорон кырдьыы даҕаны иһи үйүлҕата нотуох алдьархайдаах олоҕун аастыттар эбит диэн саанаҕа кэлэрин.

Сэрии уонна үлэ ветераннарыгар ойдөбүнньүк бэлэхтэр туттарылыннылар. Директор В. Г. Степанов тэриллэтин биллиҥинэрдэ, иннинэтин хайдах дьаһанарга мэлдьи сүбэнэ-эманан көмөлөһөллөрүгэр көрдөстө.

Иван САВВИН.

Хаһыат аналлаах таһаарыыта

СҮБЭҺИТ

ХАҺЫАТЫ КЭТЭҺЭБИН...

Күндү редакция! «Саха олох» хаһыат «Сүбэһит» диэн ый ахсын тахсар аналлаах страницатын наһаа сөбүлүүр аҕабын, кэтэһэбин. Ити курдук билигин уустук кэмнэ дьиҥнүүкка наадалаах сүбэни-аманы салгыы бэтэччэ турарбыт буоллар.

Үрүҥ аһы астаабын, хаһаанымы эҥин туһунан наада эрэ. Холобур, арыыны хайдах хаһаанныахха дьүдэйбэккэ туруон сөбүй? Арыы үкеҥнэр өр бырбат, аҥыран хаалар, түүнүгүрэн да тахсаччы. Дьэтэҕэр усулуобуйаҕа сыры хайдах онгороллоруй? Маҕаһыынтан баар да буоллаҕына биһиги курдук кыра хамнастаах дьон атыылаһарбыт уустун. Оҕолорум буоллаҕына сыры наһаа сөбүлүүллэр. Билэр киһи бэйэ да онгоруон сөп эбитэ буолуо дии саныыбын. Ити курдук бутуганы, быырпаҕы, творогу эҥин астаабын туһуран кэпсиргит буоллар. Дьоҥтон ыйыттахха, барыа ирдаастык этэллэр. И. Тарбахов кинигэтигэр итиннэн сороҕо баар үһү да, бу кинигэҕэ биһиги тиксибэтэхпит.

Бородуукта сыаната салгыы ыарыы турар. Маннык усулуобуйаҕа бэйэҕэ баар аһы эҥиньигэстик астаан туһанарга комолоһуг.

Борисова.

АРЫЫНЫ ХАҺААНЫЫ

Маҕаһыын арыытын хаачыстыбата хаһан хайдах усулуобуйаҕа астанытынан арааһынай буолар быһыылаах. Молтох буоллаҕына үһүшүк уруруну тулуйбат. Онон булууска арыы тоһе өр турара, бастатан, бэйэтин хаачыстыбатыттан.

Сүөһүлээх-астаах дьоҥго манныгы сүбэлиэн этэ. Хаһаанар арыыны астыырга хас да хонуктаах сүөгэйи аһыта түһэн баран ирдэр ордук. Ирдээри бэлэмнээбиккэ ити күн сэпиэрээтэрдэммити холбоон кэбиһэр куһаҕан — аанньа арахсааччыта суох. Күн аайы мунньан, ирдэргэ сөп буолла диэтэххэ, бастаан ыдыырыйыар диэри хойуннарыллар. Ити кэнниттэн дьэтэҕэри онгучахха уган сойутуллар. Ноҥуо күүгэр дьэ ирдиллэр. Ирдэн арыытын араарана ыган ылаҕын. Тымныы муус уутугар сайгыгын уонна ытыска ылан уута бырдаҥалаабат буолуор диэри охсуолаан баран иннккэ ыга таптайаҕын.

Былыр сахалар арыыны сайылыкка тахсан эрэ баран хаһааналлара. Онуоха бастаан онгучах түгэх буоруо өгнөөн, ыраастаан бэлэмниллэрэ. Син эмиэ саас булууска мууһу түһэрэх иннинэ булууһу ыраастыыр курдук. Булууһу да бэлэмниргэ сыл аайы түгэҕин кичэйэн өгнөөн ылан иһиэххэ наада. Сорохтор онно дьалайбакка, мунчукка-ханньыка чэҥи, муус тобоҕун эҥин хаалларан кэбиһэллэрэ сыыһа, ас-үөл эрдэ дьүдэйиитигэр ол эмиэ сабыдыаллыыр.

Биллэрин курдук, былыр арыыны туос иннитэргэ хаһааналлара. Билигин лаахтаах (эмалированнай) ханнык баҕарар иннит онуоха сөп түбэһэр. Арыылаах иннити булууска киллэрэн буорутар олордор ордук. Муус эбэтэр мас үрдүгэр ууран кэбистэххэ, түргэнник аҕырар.

Арыы үчүгэйдик астаммыт, кичэйэн хараллыбыт буоллаҕына ыйса нүһүгкэ диэри куттала суох сытыан сөп. Алтыныы саҥатыгар эбэтэр булуус аанын аһан салгылатар кэм кэллэҕинэ арыыны таһырдьа таһаарыллар уонна тымныы түһэн тоҥмутун кэннэ иһитин босхолоон ылыллар. Булуус уонна ас туруга ити кэмнэ үчүгэй да буолбутун иһин, хаһааны сылы эргиччи аллара хаалларар сатаммат. Кур арыы ордуох буоллаҕына саас булууска муус угуутун саҕана тоттөрү түһэрэн кэбиһиэххэ сөп.

П. С. НИКИТИНА,
Чурапчы сэл. олохтооҕо, 83 саастаах.

СЫР

Сыры астыырга 1 кг творог уонна 1 литр үүт наада. Иккиэннэрин бинр иннкэ холбоон булкуйан баран, «бытаан» уонна уруллар. Итийэн иҥдьэгэйэ арахсыытын саҕана ону сиидэрэ сүөкэнниллэр уонна 40 мүнүүтэ кэриҥэ сойутуллар.

Салгыы инэн сымыыты 100 г ыах арыытын, 1 чаайыынай ньуоска суоданы, 2 чаайыынай ньуоска туулу холбоон булкаас онгоруллар. Онтон итинн биэ эрдэ бэлэмнээбит иҥдьэгэйи кытта холбоон булкуйан кэбиһиллэр. Ити кэнниттэн эмиэ «бытаан» уонна чаас аҥара кэриҥэ тохтоло суох булкуйа-булкуйа хойуу сыыйыллаҕас буолуор диэри буһарыллар. Балаҥкаҥмэит аһы ханнык иннккэ сүөкэн хайдах быһыылыырын (формалыырын) көҥүлүк. Сойбутун кэннэ холодильникка угаҕын.

Маннык сыр олус миньигэс буолар. Боруобалаан көрүг.

С. ДАНИЛОВА.

БЫЫРПАХ

Быырпах иккис көрүнэ өссө судургу. 3 литр быырпаҕы ылар буоллахха, ыстакаан аҥара сүөгэй, 1,2 литр суорат, 1 литр уу, 20 г саахар бэлэмниллэр. Оргутуллубут уута сүөгэйи, суораты, саахары кутан ытыйыллар. Быытархай хабахтар тахсыахтарыгар диэри тохтоло суох ытыйыллар. Ол кэнниттэн утаҕы 8—10 чаас устата итии сиргэ ыга хаппахтаан ууруллар. Көөнньөрүллүбүт быырпаҕы сойутан баран, иһиах иннинэ ытыйыллар.

Итинник оҥоһуллубут утаҕы сылаастыы даҕаны, сойутан да иһиллэр.

Бутугас иккис көрүнэр 1 литр утаҕы ыларга 5 ыстакаан сүөгэй уута, 25 г бурдук, ыстакаан аҥара уулаах отон уута бэлэмнэниллэр. Оргуйбут сүөгэй уутугар бурдугу ытыйа туран 5—7 мүнүүтэ өссө оргутуллар уонна отон уутун кутан салгыы оргута туһүллэр. Уулаах отон оннугар үөуохтаах отону ыһыйан туһаныллар буоллаҕына, ити эҥин нуормабытыгар бурдуктан аччатыллар. Маннык утаҕы эмиэ сылаастыы эбэтэр сойутан баран иһиллэр.

БУТУГАС

Сүөгэй уутун ытыйа-ытыйа оргутуллар. Оргуйбутун кэннэ бурдугу кутан кута булкуйан 5—7 мүнүүтэ устата оргутуллар.

Кэриэн иһит кэккэлээтэ, чорон айах чуобуста

Т. Кардашевскай фотота.

ЛУУГУ, ЧОЧУНААҒЫ ХАҺААНЫЫ

Биһиги, сахалар, сир луугун уонна чочунааҕы бөрө бастыг аспыт быһыытынан билэбит. Өрүстэр ходуһаларыгар үүнэр күөх луугу уонна алардар саҕаларыгар тахсар чочунааҕы үөуоҕура илгиннэ бөс ыйыгар үргэн туһаныллар. 1 килограмм күөх луукка 50 грамм туус кутуллар, луук уонна чочунаах үчүгэйдик ыырбаныллар. Туулуу кутан баран күүгэн тахсыар диэри соҕоччуланыллар. Луугу эбэтэр чочунааҕы мас уһааттарта эбэтэр лаахтаах биидэрэлэргэ хаһаанар ордук. Туулаан баран тымныы булуусна уурары умнуллуо суохтаах.

Маны билэҕин дуо?

Эргэ хортуоппуйу, ордук араскыламмыты, кичэйэн ыраастыахха: уһуннук ууруттан хаҕын аҥыгар буортулаах веществолар мушньуллаллар.

Хортуоппуй амтанын тупсарар иннитгэн буһар уутугар лавровай лиифи, хаппыт укробу, чеснок өлүүскэтин угуллар.

x x x

Чэйи эбэтэр долуһуоҥ коонньөһүгүн бэлэмниргэ термоска оргуйбут уулу кутаат, хаһан да тута бүөлүү охсуман. Итиннник гыннаххытына, онтугут нуучча остуоруйаларыгар ахтыллар «елбут уу» буолуоҕа. Онон, арай, тириини баанньыдыыга, хайа тардыыга соттуохха сөп — түргэннник оҥорутар көмөлөһөн. Оттон иһэр сатаммат. Термоһы 20 мүнүүтэ устата аһаҕас туруоруохха, онтон дьэ сабыахха.

x x x

Сымыыты нүүсэ оргуйа турар уута уктахха, 3—3,5 мүнүүтэнэн сиинэ рик (всмятку), 4—5 мүнүүтэнэн хаҕылаан баран туттахха ньолборуҥнуу сылдьар («в мешочек») буола. 8—10 мүнүүтэнэн куура (крутое) буһар. Онтон салгыы · буһардахха, араҕаһа кытаатар, сымыыт амтана мөлтүүр.

x x x

Кавказка быдан кэмнэртэн аһыйбыт үүт утахтарынан эмтэнэллэр. Ол да иһин кефир «кеф», сахалыыта «доруобуйа», диэн тылтан үөскэтиллэн аатталлаҕа. Урут Кавказка врачтар ыарыһахха минеральнай уулу кытта кефири аныыллара, ити судургу ньыманан эмтиллэрэ.

x x x

Балыгы үүккэ сытыаран, онтон мээккэ бурдукка үөгүрүтэн баран өргуйа турар үүнээйи арыытыгар буһардахха ордук эҥиньигэс буолар. Онуоха арыы бырдаҥалаабатын иннитгэн хобордооҕу интэ сөп түбэһэр сиидэнэн сабыллар.

x x x

Кыратык курсуйбут иҥлиэп сиди, аһы буһарар сокторы ордук иҥэриҥэр, түргэннин илдьиҥиэр. Ол иһин куртах, оҕоҕос, быар сорох ыарыыларыгар итиннник килиэби сиргэ сүбэлиллэр. Оттон чэгиэн киһи сиирэ-сиэбэтэ — бэйэтин көҥүлэ.

КӨЙҮҮРТЭН СЭРЭНИҢ!

Өссө бинр бэртээхэй ньыма баарын бары билэр буолбатахпыт. Халыҥ соҕус мөһөөччүккэ угуллубут таҥаска да, сатаан дьаһаныахха, көйүүр чугаһаабат эбит.

Онуоха бастаан итии ууга хаһаайыстыбаннай мыыланы хойуутук суурайыллар. Мыыланы бөдөҥ терккэҕэ аалан быта-рытан баран суурайар ордук. Бу кэнниттэн мөһөөччүгү итии суурадаһыгга иллитэн баран ыкпакка эрэ ыйаан куурдуллар. Торточчу куурбут мөһөөччүккэ таҥаһы уган баран баайан кэбиһиллэр. Манна көйүүр киирбэт.

Сибиэһэй хаһаайыстыбаннай мыыла куһуоччуктарын түүлээх уонна шерсть таҥас угуллубут ыскаабыгар даҕаны чымыдаан иһигэр даҕаны уруоохха сөп.

Араас ол-бу

Будильник стрелкаларыгар уонна циферблатыгар елка оонньуурутан бытархай ултүргэйдэрин сыһыардахха, уоту умаппакка эрэ оннооҕор түүн хас чаас буолбутун билиэхха сөп.

x x x

Шариковай уруучука сүннүлэрин пасталара кууран хаалыа диэн куттаммакка эрэ кытаанах бүөлээх пробиркаҕа сылыллаан ууруохха сөп. Пробиркаҕа сибиэһэй сүрүннэри ыытта хаппыт, куурбут сүрүннэри уктахха, олор сотору буолаат чөлөрүгэр түһаллар.

x x x

Илиитэ кэтиллэр чаҥы пластмасса өстүөкүлэтэ өлбөөрөн заннья үчүгэйдик нестубэт буолан хаалааччы. Онуоха ыраас тиэрпиэ куһуогун уонна тиис суунар пастаттан кыратык ылан өстүөкүлэни аалан-сотон нарылыахха наада. 15—20 мүнүүтэ үлэлээтэххэ өстүөкүлэ хат саҥатыгар түһүө.

x x x

Өстүөкүлэ цилиндр, биитэр-халыҥ ветиэнэлээх баанка, биитэр боруонка наада буоллаҕына, олору быгыалыгаттан оҥорор судургу. Онно суон тимир боробулуоха куһуоччугун ылыллар, онон быгыылканы ыга эрийиллэр уонна ордубут иһугун үчүгэйдик итиллэр, холобур, чүмэчи уотугар. Ол кэнниттэн түргэннник тымныы ууга угуллар. Оччоҕо өстүөкүлэ боробулуоха баалыбыт сиринэн арахсар, быстар.

Өскөтүн цилиндр кытыыта сотчо дэхситэ суох буолабут буоллаҕына, ону кеннөрөр уустуга суох дьыала — өстүөкүлэ кырыытын бурууһунан аалан дэхсилиэххэ сөп.

x x x

Суруугу масна чэнчэкитин эрийэн киллэрэр туһугар иннини мыыланан биитэр хайа эмэ сыанаарыынан сотуохха наада.

x x x

Тоҕоҕону саайан киллэрэргэ хаптаһын хайдыбатын наадатыгар тоҕоҕо сытыы иһугун кыратык сыппатыллар.

27 саастаах Катарина Витт — урукку ГДР олимпийскай ижки кыһыл көмүс медальынан наҕараадаламмыт номохчо кинирбит фигуристката — билигин да түйгун форматыгар сылдьар. Ол кинээхэ саҥа дьарыгар бэркэ көмөлөһөр. Чемпионка аны Холбоһуктаах Штаттарга олорор уонна, быстахтык ыллахха, надорнйа суох кока-кола утаҕы рекламалаан хаартыскаҕа үһуллар (хаҥас бастакы снимок).

■

ФРАНЦИЯ. Ахсыс «Шелл марафонун» ыылаабыт спортивнай массыната (ортоку снимок) балтараа тыһыынча километр сиргэ бир (!) литр эрэ бензини ороскуоттаата.

■

УЛАН-УДЭ. Куорат бырааһынныыгар. Туристтар күрэхтэһэллэр (уна снимок).

(АФП — РИТА — ССТА).

СПОРТ

РОССИЯ ФИНАЛЫГАР

Дуобакка Солнечногорск куоранна дьахталларга уонна эр дьоннорго Россия финала ыытылынна. Онно Саха сириттэн А. Азаров, Р. Егорова (намнар) уонна бөҕинэ бир дойдулаахтыт, СГУ студена Саша Кузьмина кыттыбыт ыллылар. Саха сириттэн эрдэ сайаанна түсэҕэ ыгырыы кэлбэтэрэ, Онон кэлин кэсэтиһэн кыттар быраабы ылбыппыт, ол иһин дуобатчыттарбыт даҕаны бэлэмэ суох барбыттара. Түмүккэ Саша уонна Розалия Россия сүүрдүн маастарын ноорматын толороо үөрдүлэр-хаттулар. Саша Саха сириэн бир үүнэн кэбэр кэскиллээх дуобатчыта. Кинини улахан спорка таһаарбыт тренердэриэн Капустин уонна Никифоров (покровскайдар) буолаллар. Теоретическай анал баламэ суох буолан күрэхтэһиини хотторуулларынан саҕалаабыта. Дойдуга тиийэ теоретигынан биллэр А. Азаров, бэйэтэ кыттарын таһынан, дебютнай систематын чочуйуута көмөлөһөн, Саша тур ахсын дьоһуннаахтык оонньоото, саха дьахталларыттан үсүһүнэн спорт маастара буолла. Кини аҕар дьоҕуругар аны теориянан сэбилиэҥнэ Сахатын сириэн дьоннорун эйбэхтик үөрдүөн сөп.

Россия чемпионнарыван Екатерина Бушуева (урукку Сорокина, Москва) уонна Т. Маркова (Санкт-Петербург) буоллулар. А. Азаров 27 киһиттэн 11-с мэстэнэ ыыллыа. Чемпионнаабыт В. Ланкин (Санкт-Петербург), М. Федоров (Нижнэй Новгород) гроссмейстер ноорматын толордулар, А. Азаров эйэлэх финалга быһа ыгырыллар быраабы ылла уонна рейтинэ 2503 буоллла. Кини өссө ситиһиилээхтик кыттыаҕын республика чемпионата Россия полуфиналыттан уонна финалыттан атын системаран бараа эйэй буоллла.

Кинитэн көрдөөн гроссмейстер Е. Бушуева күн ахсын аҥаллаах эрчиллиини барда уонна кэргэнэ спорт маастара, Россия урукку чемпиона С. Бушуевтын дьахталлар аан дойдуталаҕы чемпионаттарыгар тренердиригэр көрдөстүлэр. Оту көрө олорон А. Азаровы Саха сириэгэр старшай тренериэн анаан баран, сүүмэрдэммит хаамандабыт дуобатчыттарын аналлаах сборларга эрчийэрбит кэһи диэн сонааҕа кэллим. Оччоҕуна сэҥа да ыччаттара Россия ваттаахтарын кытта тэнгэ анньыһыа этилэр.

Маныаха даҕатан Чурапчы уонна Таатта ороҕуоннарын күрэхтэһиилэриэн рейтиннэрэ аҕыллан иһэрин, онон күрэхтэһиилэргэ эрдэттэн бэлэмнээх кыттыахтаахпытын дуобаты таптаччыларга ыытиннэрэбин.

Николай КЫЧКИН,
тренер.

Эҕэрдэлиибит!

Күнду нйэбитин, эбэбитин Варвара Илларионовна ХАРАҺБАТОВАНЫ 65 саасын туолбуккунан эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт туйгун доруобуйаны, үйэ-үйэни, дьоллоохтук үөрэ-көтө олоороргут.

Оҕолоруг, кийиттэриг, күтүөттэриг, сиэннэриг.

x x x

Норуот үөрэҕириитин ороҕуоннаҕы управлениета, норуот үөрэҕириитин үлэһиттэрин профсоюһун райкома Кытаанах орто оскуолатын директорын Василий Николаевич КОРКИНЫ «Саха Республикатын үтүөлээх учуутала» аат иҥэриллибитиэн ветиэнник эҕэрдэлиибит. Кинилэргэ чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, үлэлиэгэр өссө ситиһиилэри, олоҕор дьолу-соргуну баҕараллар.

x x x

Ытыктыыр балтыбытын, эдьиийбитин Акулина Петровна ДЬЯЧКОВСКАЯНЫ уонна күтүөлүгүн Иван Петрович ДАНИЛОВЫ 60 сааскытын туолбуккутунан истиэнник эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, кырдьарга бэриммэт үйэни дьоллоох олоҕу.

Кривошапкиннэр, Дьячковскайдар.

x x x

Нйэбит таҥа күнү кийибитин, эдьиийбитин Мария Ильинична ОКОНЕШНИКОВАНЫ торообут күнүгүнэн истиэнник эҕэрдэлиибит. Биһиги үөрүүбүтүн уонна ыһалҕабытын тэбис-тэҥнэ үллэстэр, оҕолорбут туһугар мэлдьи ыһанар-мүһэнэр, барыгабары өйөөбүл, тирэх буолар чугас кийибитигэр махтанан туран, биэс доруобуйаны, нус-хас эдэҥ, үтүс үөрүүнү-көтүүнү, дьиэ кэргэнигэр барыы үчүгэйи баҕарабыт.

Балтыг Ольга, күтүөтүн Коля.

БИЛЛЭРИИ

Ыам ыйын 24—25 күннэриттэр нэйилгэннэх спбиннньэлэрэн аттыыбыт. Онон ветпуҥна кэлэн хаҥыытын төлөөн суруттараргытыгар. Төлөбүрэ: кыстаабыт сибиннньэҕэ — 240 солк., бы йыл торообуккэ икки ыйыттан — 150 солк.

Ким аттаныатахха, этин туттарарга ветсправка бэриллибэт.

Телефонунан сайаанна ылыллыбат.

Администрация.

МАХТАНАБЫТ!

Мин үс сыллаҕыта нэйиэ үлэбиттэн кэлэн баран, эмиэ хааным баттааһына үрдэн, тымырым быстан охтубутум. Балыыһаҕа эй кэриҥэ өйө суох сыппытым. Ити курдук ороҕуоннаҕы кинн бөлыыһа терапевтическай отделениетыгар үс эй устата эмтэммитим. Отделение сэбиэдиссэйэ врач Григорий Эдуардович Кузьмин уонна медперсонал хыһаҥнньыылаахтык эмтэлиэр атахлар туруорбуттара.

Билигин иккис группалаах инвалидпын. Миигин терапевт-врач Евдокия Семеновна Оконешникова дьиэбэр сылдьан мэлдьи көрөр-иктэр, доруобуйам туругун бэрэбиэркэлиир. Кини сүбэтинэн бу соторутааҕыта эмиэ балыыһаҕа киирэн, доруобуйабын бөҕөргөтүнэн таҕыстым.

Ити барытын иһин үтүө санаалаах эмчиттэрбэр хаһыат нөҥүө барда махтабын тиэрдэбин.

Анемводист САЛГЫНОВ,
пенсионер.

Чурапчы сэт.

«КЫЫМ» — эһиги эрэллээх аргыскыт

Республикатааҕы норуот хаһыатыгар — «Кыымҥа» суруттарыы 1993 с. бэс ыйын 20 күнүгэр диэри уһатылынна.

Сыл анарытар суруттарыы сыаната — 4080 солк.
Үс ыйга — 2040 солк., эттон бир ыйга — 680 солк.

«Кыым» — саха ыалын эрэллээх аргыта, бэрэбиэркэлэммит доҕоро. Суруттарарга тиэтэйиҥ, хойутаан хомойуоххутун сөп.

«Кыым» хаһыат редакцията.

СЛЕПЦОВ Кэнчээри Михайлович

өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

— Кэргэнигэр Баишева Марфа Афанасьевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар Алаҕар сельскэй Сэбиэтэ, нэйилэгин дьаһалтата.

— Эмиэ кинилэргэ «Чаалпара» табаарыстыбы дирекцията, профкома.

— «Мутудай» сылгы заводун администрацията, профкома.

— Кыыһыгар Прокопьева Наталья Кэнчэровнаҕа Хатылы детсадын коллектива.

— Күтүөттэригэр, биллэхтэригэр Седалищевтар, Абрамовтар, Свицевтэр, Поповтар.

Таптыыр аҕабыт, эйэбит, хос эйэбит үлэ ветерана, Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрэ кыттыылаах, Чапыр нэйилэгин олохтооҕо

ЕГОРОВ Петр Николаевич

үйүн ыарахан ыарыыттан өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, аймахтарыгар, биллэр дьонугар ыытиннэрэбит.

Оҕолоро, кийиттэрэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Егоров Петр Николаевич өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

— Кыргыттарыгар Васильева Анастасия Семеновнаҕа, Турантаева Дария Петровнаҕа норуот үөрэҕириитин ороҕуоннаҕы управлениета, үлэһиттэрин профсоюһун райкома.

Таптыыр эйэбит, эбэбит колхозный-совхозный тутуу ветерана

СЕДАЛИЩЕВА Анна Софроновна

үйүн ыарахан ыарыыттан өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, бары биллэр дьонугар ыытиннэрэбит.

Оҕолоро, кийиттэрэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ.

Седалищева Анна Софроновна өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

— Оҕолоругар, кийиттэригэр, күтүөттэригэр, сиэннэригэр Болтоно сельскэй Сэбиэтэ, нэйилэгин дьаһалтата.

— Эмиэ кинилэргэ Болтоноттон Седалищев П. П. I, Поповтар, Ксенофонтовтар, Седалищевтар, Чурапчыттан Кузьминнар, Федоровтар, Хатылыттан Быгановтар, Муоматтан Седалищева.

— Субуруускай аатынан табаарыстыба дирекцията, профкома.

— Болтоноттон Дмитрий, Февронья Седалищевтар, аймахтара.

— Чурапчыттан, Кытаанахтан аймахтара Поповаревтар.

— Аймахтара Чурапчыттан Вера, Оля, Мария Егоровалар, Ольга, Богдан, Лида Кузьминнар, Мырылаттан Анна, Софрон, Полина Кузьминнар уонна кинилэр оҕолоро.

Колхозный тутуу, тыыл ветерана

СИБИРЯКОВА Ирина Петровна

86 саанныгар ыарахан ыарыыттан өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, бары биллэр дьонугар, табаарыстарыгар ыытиннэрэбит.

Кыыһа, кийиттэрэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Сибиракова Ирина Петровна өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

— Кыыһыгар Аграфена Павловна, күтүөтүгэр Егор Васильевич Дьячковскайларга, сиэннэриэгэр Одьулуун сельскэй Сэбиэтэ, нэйилэгин дьаһалтата.

— Кыыһыгар, кийиттэриэгэр, күтүөттэриэгэр, сиэннэриэгэр, хос сиэннэриэгэр Чурапчыттан Поисеевтар, Одьулуунтан Сибиряковтар, Хонтоноттон Федуловтар, Софроновтар, Поисеевтар.

Сылаҥ сельскэй Сэбиэтэ, нэйилэгин дьаһалтата, ветераннарын сэбиэтэ колхозный-совхозный тутуу ветерана, хоту көҥөрүллүү кыттыылаах

БЕЛЯЕВА Мария Петровна I

үйүн ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн оҕолоругар, бары чугас дьонугар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

ЕФРЕМОВ Аркадий Дмитриевич

өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

— Нөҥүгэр, аҕатыгар, биргэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар 13 №-дээх Чурапчыаҕы профтехучилище коллектива.

— Эмиэ кинилэргэ Болтоноҕо биргэ үөрэммит табаарыстара.

Редактор П. И. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделы — 21-265, общий — 21-505.

Учредители (соучредители) газеты «Саҥа олох» — Министерство печати и массовой информации Республики Саха (Якутия), Редакция, Местная администрация района, Районный Совет народных депутатов.
Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.
Индекс газеты 54967. Объем — 1 усл. печ. лист. Тираж — 3882.

Зарегистрирована Саха (Якутской) региональной инспекцией по защите свободы печати и массовой информации.

ЗАКАЗ № 58. Чурапчинская районная типография Миниформпечати Республики Саха (Якутия) с Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а».